

Observatoriulu ese de done ori in septemana, Mercurea si Sambat'a.

Pretiuu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu IV.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressede de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 71.

— Sibiu, Mercuri 2/14 Septembrie. —

1881.

Despre miscarea poporatiunei romane, de dr. medic. J. Felix.

II.

Miscarea poporatiunii Romaniei.

(Urmare.)

D-lu Joanu Ghica relaté dia in „Convorbirile economice“, cà pe alocurea fostii clacasi isi parascescu pamentulu concedatu, din caus'a miseriei. D-sa nu arata inse, daca acesti tierani se ducu din tíera, séu daca remanu in tíera.

De unde vine tém'a, cà poporatiunea romana decresce, séu cà ea celu multu remane stationara?

Acésta téma are doue cause, prima causa este, cà unii barbati, studiandu numai miscarea numerului locuitorilor unoru orasie in parte, au constatatu cà poporatiunea loru nu cresce prin nasceri, cà nascerile sunt chiaru mai puçinu numeróse de càtu decesele; a dou'a causa este resultatulu comparatiunii mortalitatii mari a Romaniloru in orasie cu mortalitatea mica a Israelitiloru si a deficitulu nasceriloru la poporatiunea romana a urbiloru cu escedentulu nasceriloru de asupra deceseloru la Israeliti.

Este unu adevéru tristu, cà poporatiunea romana a orasielor crece nu prin nasceri, ci prin inmigratiune dela tíera si din statele vecine. Tabel'a statistica Nr. II ne arata deficitulu nasceriloru la ortodoxi din comunele urbane in comparatiune cu escedentulu mai considerabilu alu nasceriloru din comunele rurale, in totu timpulu dela anulu 1870 pàna la anulu 1878. Tieranulu, care supórta cea mai mare parte a sarcineloru publice, care contribue la satisfacerea nevoiloru Statului in modulu celu mai largu si cu munca si cu sangele lui, mantíne aprópe singuru progressulu numericu alu natiunii romane, de si societatea ii da in schimbu ingrijirea administrativa si civilisatóre cea mai imperfecta.

Daca unu omu deprinsu cu studiile de statistic'a poporatiunii compara mortalitatea locuitoriloru din orasiele nóstre cu cea din comunele rurale, o se'í vie neapáratu ide'a, cà decesele mai numeróse din orasie potu fi causate prin numerulu prea

mare alu copiiloru naturali; examinandu inse starea lucruriloru mai de aprópe, o se'lu surprinda mic'a proportiune a copiiloru nascuti afara de casatorii in tóta tíer'a; de si in orasie mai mare de càtu la tíera, totusi ea este puçinu considerabila in comparatiune cu numerulu enormu alu nasceriloru ilegítimé din prea multe orasie ale occidentului Europei. Tabel'a Nr. III demonstrea, cà in periodulu dela anulu 1870 pàna la anulu 1877 s'au nascutu in Romani'a 1.212,845 copii, séu in terminu mediu 151,605.6 pe anu, din care numai 42,409 séu in terminu mediu 5301.1 pe anu copii naturali. Numerulu nasceriloru ilegítimé representa dara 3.49% din numerulu totalu alu nasceriloru; ele se inpartu intr'unu modu fórte inegal in parte, in parte urbana si cea rurala, cà-ci in orasie copii naturali facu 8.47% éra in comunele rurale numai 1.96% din numerulu totale alu nasceriloru.

Tabelele Nr. IV si V demonstrá lamuritu, pentru poporatiunea intréga si pentru poporatiunea ortodoxa a comunelor urbané din fiacare judetiu in parte, marimea escedentulu deceseloru dupa scaderea nasceriloru; ele ne arata, cà in periodulu celoru 8 ani dela 1870 pàna la 1877 numai in 10 judetie (Bolgradu, Buzau, Dorohoiu, Falcu, Jalomitia, Ismailu, Muscelu, Némtiu, Rimnic-Saratu, Sucéva) poporatiunea urbana a crescutu prin nasceri, in tóte celelalte judetie nascerile dupa scaderea deceseloru au lasatu unu deficitu; din aceste 10 judetie sunt inse numai 4 si anume judetie Bolgradu, Ismailu, Muscelu, Rimnicu-Saratu, in cari crescerea poporatiunii urbane se datoré dia nasceriloru la crestini, éra in judetie Buzau, Dorohoiu, Falcu, Jalomitia, Némtiu si Sucéva, escedentulu nasceriloru din orasie privesce numai pe Israeliti. In cei 9 ani dela 1870 pàna la 1878, in tóte comunele urbane din tóta tíer'a, sum'a nasceriloru dupa scaderea deceseloru a lasatu pe fiacare anu in terminu mediu unu deficitu de 3061.7 suflete pentru poporatiunea intréga si de 3861.7 suflete pentru poporatiunea ortodoxa in parte.

In capital'a Bucuresci escedentulu deceseloru de asupra nasceriloru este, in proportiune cu numerulu poporatiunii, chiaru mai micu de càtu in multe comune urbane mai mici ale Romaniei, de

si conditiunile cari favorisé dia longevitatea, se afla in genere in proportiune inversa cu aglomeratiunea locuitoriloru din urbi mari. Tabelele VI si VII arata miscarea poporatiunii totale si in parte a poporatiunii ortodoxe a orasiului Bucuresci, in timpulu dela anulu 1867 pàna la anulu 1879. Coeficientele nasceriloru, precum si acela alu deceseloru sunt la poporatiunea ortodoxa in parte mai mari de càtu la poporatiunea totala.

In Bucuresci se nascu pe anu 29.0 copii la câte 1000 locuitori si moru câte 36.6 din 1000 locuitori, éra din poporatiunea ortodoxa in parte se nasca la 1000 locuitori pe anu 32.2 copii si moru câte 40.4 dintre 1000 locuitori.

In tóta tíer'a se nascu pe anu câte 30.1 copii la câte 1000 locuitori si moru câte 26.5 la 1000 locuitori; poporatiunea intréga a Romaniei cresce dara prin nasceri cu 3.6 la 1000 locuitori pe anu.

Cei nascuti-morti nu intra in acestu calculu, din cauza cà nu posedemu date precise asupra numerului loru. Inregistrarea celoru nascuti-morti se face la noi intr'unu modu imperfectu; cea mai mare parte a copiiloru declarati la oficiile starii civile cá nascuti-morti, sunt copii nascuti vii, decedati puçinu timpu dupa nascere si inaintea inscrierii nascerii in registrele starii civile; din acésta cauza nu potemu atribui nici o valóre datelor oficiale asupra celoru nascuti morti.

In càtu privesce escedentulu mare alu nasceriloru de asupra deceseloru la Israeliti din orasie in comparatiune cu crestini, pe de o parte aceste fenomene se observa la Israeliti si in alte tieri, precum voiu avea onóre a demonstrea mai josu, éra pe de alta la poporatiunea israelita din Romani'a, diferitele etati ale persónelor care o compunu arata o proportiune cu totul alta de càtu la Romani. Poporatiunea israelita din tíera se inmultiesce prin inmigratiune intr'o proportiune mai mare de càtu cea crestina; cei inmigrati, cá mai tóta poporatiunea flotanta, se afla in mare parte in etate dela 20 ani in susu, care etate are pretotindenea o mortalitate fórte mica, cà-ci mortalitatea cea mai mare o dau copii in etate pàna la 5 ani.

(Va urmá.)

Foisiór'a „Observatoriului“.

Momente din viéti'a lui dr. Josifu Hodosiu.

(Urmare.)

Testimoniulu datu lui Josifu Hodosiu dela facultatea juridica din Clusiu, cunoscutu pe atunci sub nume de Absolutorium, este unulu din cele mai frumóse, din câte au produsu vreodata tinerii romani. Acela pórtá dat'a din 24 Juniu 1848, e subscrisu de directorulu supremu alu tuturor instituteloru regesci cath., de directorulu ordinariu si de cinci profesori. Din tóte ramurile sciintieloru juridice, cum si din economi'a politica si nationale, din sciintiele finantiali, in fine si din paleografia, parte eminentia prima, parte a dóu'a eminentia (locatiunea a dóu'a) cum emulo (cu rivalu), éra portare morale de tóta laud'a.

Indata dupa terminarea cursului juridicu la Clusiu, Josifu Hodosiu, care intr'aceea perdu pe frate-séu gemenu, prin móрте repentina, a si fostu rapitu de càtra evenimentele acelei epóce si aruncatu alaturea cu tóta junimea nóstra in valurile terribili ale cruntei revolutiunii unguresci. Dupa suferintié neaduite de siese luni, in fine la Septembrie 1848 inceputa si romanii — tardiu destulu — a se organisá militaresce, improvisandu centurii, tribunate si prefecturi (companii, bataliône, regiménte). Le lipsiau inse preste totu armele. Lui Josifu Hodosiu, de si éra in etate numai de 19 ani, i s'a venitu o viceprefectura. Dupa operatiuni militare intreprinse fára picu de energia si prevedere de càtra generalii austriaci Gedeon in Secuime, Wardener la Clusiu, generalulu polonu Josifu Bem scapatu cu viéti'a dela Vien'a, intrandu in serviciulu revolutiunii unguresci, fu in stare sé strabata in Decembre 1848 pe la Oradea in muntii Transilvaniei cu o facilitate ce puse in mirare pe tóta lumea. Bem pe càtu éra bunu generalu, pe atátu fiindusi soldatu humanu, nu suferia

crudime nici jafuri, si le pedepsia aspru; dara atrocitatié coloneliloru si capitaniiloru sei au rivalisatu cu cei mai selbatici basi-buzuci din Turci'a. In capu de érna crancena ei detera flacariloru o multime de sate, spendiurara de arbori unu mare numeru de ómeni; éra anume tineri romani trecuti prin scóle din càti apucáu pe manile loru, nici-unulu nu scapá cu viéti'a. In acelea dile atátu Josifu Hodosiu, càtu si alti mai multi juni s'au refugiatu in Bucovin'a si altii in Moldov'a. Hodosiu a trecut in Moldov'a, unde l'au arestatu rusii. Elu inse dupa puçine zile a scapatu din arestu si a venitu la Bucuresci, unde aflandu cà gubernulu provisoriu (caimacami'a) in cooperatiune cu commissariulu imperatescu Duhamel arestedé dia mereu dintre romanii din Tranni'a sub pretestu de comunismu si de rebeli in contra aristocratii unguresci, a petrecutu cu totul retrasu pàna in Juliu 1849, candu pe urm'a trupeloru austriace si rusesci s'au intorsu cei mai multi in patri'a loru.

Dupa calcarea revolutiunii si impaciurea tieriei cu puterea armelor austro-rusesci, austriacii sub presiunea legei martiale si pe lãnga administratiune militaria, sfermandu indata dela începutu mai multe legi si privilegii feudali si facundu in diverse ramuri administrative „tabulam rasam“, deschisera si romaniloru trecuti prin scóle ocaziune si cale de a intrá in functiuni publice, in care si erau primiti cu atátu mai usioru, cu càtu se aflá intré densii unu numeru considerabile de individi juni si mai betrani, carii pe lãnga limb'a materna si cea latina, cunosceau bine si celelalte 2 limbi usitate in Transilvani'a, magiara si germana, prin urmare romanii cunoscatu de 4 limbi aveau se facea servitié essentiali tieriei si gubernului, pe càtu timpu tíer'a fusese inundata de unu legionu de functionari adusi din tierile slavo-germane, carii nuse poteau intielege nici cu poporul romanescu nici cu celu ungurescu.

Intre acelea impregiarari, Josifu Hodosiu s'ar fi potutu aplicá indata la an. 1850 in vreo functiune publica; dara nici elu nici veru-séu A. Papiu nu cunosceau limb'a germana. Pe lãnga acésta vedindu ei, cà in locul codiciloru de legi feudali transilvane se introduc

legile austriace, redactate dupa cum se scie, pe la începutulu acestui seculu, dupa modelulu Code Napoleon, indemnati si de Simionu Barnutié, se deciserá a continuá toti trei studiile loru juridice la universitatea din Vien'a. La acestu planu alu loru li se lunga in cale lips'a de mijlulóce pecuniarie, in care inse le ajutá consistoriulu din Blasiu, votandu-le câte o bursa de 300 fl. m. c. pe anu.

Fiindu-cà acesti trei barbati, a caroru memoria se va perpetuá in tóte tierile locuite de romani, au studiatu pe la universitati cu burse Ramontiaiane, si fiindu-cà de atunci inceóce au mai studiatu si continua a studia necurmata mai multi tineri romani, cu burse totu din acelea fonduri, imi tinu de datorintiá sacra a revocá chiaru acilea in câteva sententie pe acelu mare binefacatorulu alu tinerimei romanesci transilvane, in memori'a generatiuniloru actuali.

Simionu Ramontianu alias Ramontiaí, de origine din comunele Desmiru si Copandu, nascutu dintru o familia nobila, rudita cu famili'a Popu de Lemeni si cu alui Balintu, dupace luase in Vien'a doctoratulu in medicina, dupa o praxa scurta ce facuse in Brasiovu, desgustatu de rivalitatea si netoleranti'a ce i se opunea din partea mediciloru de alta nationalitate, intre anii 1816-17 a trecut in Moldov'a, unde in lipsa aprópe totale de medici romani, fu primitu de càtra familiile fruntasie cu braçia deschise, intoema precum au fostu primiti cu puçini ani mai tardiu dr. medic. Vasilie Popu (1820) si dr. medic A. Theodori, dela biseric'a din Pest'a. Dupace sparse din nou resboiulu ruso-tarcescu din a. 1828-9 dr. Sim. Ramontianu apucatu si de dorulu patriei natale, se retrase in Transilvani'a la Clusiu, unde i placea a se ocupá cu multa predilectiune de starea si portarea nóstra a studentiloru de atunci din gimnasiu si dela facultati, incurgiandu-ne pe unii cu premie, pe altii mustrandu parintesce. Mai tardiu dr. Ramontianu s'a mutat la Vien'a, unde eu cercetandu-lu in Augustu 1839 aflaiu cà facuse unu testamentu, in care lasá si testá cá fondu pe vecia,

Dela espositiune.

Multi dintre lectori astepta cá se se publice studie specialii critice asupra diverselor parti ale espositiunii, dupa cele 6 grupe si dupa alte subdivisiuni ale lor, éra cu acestea voiescu a se desdauna pentru nepotinti'a de a o fi cercetatu in persóna. Necesitatea unui studiu criticu nu numai o amu recunoscutu din partea nóstra, ci amu si recomandat'o in doi Nri mai alesu la literatii nostrii cari dispunu de cunoscintie specialii. Las' inse cá persóna de alte nationalitati, fórté competente, care au vediutu multe espositiuni universali si partialii, spunu curatu, cá spre a opina despre acésta espositiune cu totulu neasteptata dela romani. le cautà se o cercetedie de câte 5 si 6 ori, se'si faca insemnari cu órele întregi, prin urmare cá se ceru mai multe dile, pâna se aiba cineva curagiulu a o descrie „en detail“, adeca in partile sale una câte una, dara apoi nu ve pregetati a trece cu ochii preste catalogu, spre a ve convinge, cá vi s'ar cere o septemana numai examinandu manufacturele femeiesci, atátu cele esite dela femei cetatiene crescute in scóle si in alte institute, câtu si cele facute de femeile din poporu, ale caroru manufacturi sunt reprezentate celu mai puçinu cu trei mii de obiecte. Visitatoriloru neromani acestea din urma le dau de lucru mai multu decâtu tóte celelalte si pre câtu scimu, pâna acuma se afla o singura dama geniala, démn'a consórtá a unui domnu colonelu, care dupa visitatiuni repetite, a petrúnsu cu agerimea unei francese in misteriele in care sunt invelite tieseturile femeiloru romane. De unde au luatú ele atâtea modelle necunoscute pâna acuma societatiiei civilisate? La scóla nu le-a dusu nimeni, la „madame si marchande“, la jurnale de mode, Bazare si Magazine, nu le audisera nici de nume. De unde? Dela mama, sora, matusia, mama-buna si asia mai departe, pe sute de generatiuni inapoi, pâna ce ajungí in ruinele dela Pompei si Herculani si in cabinetele de anticitati etrusce, eline, romane, inca si persiane. Se ne mai aratati unu altu poporu din acésta monarchia, in ale carui costume se se fia conservatu gustulu civilisatiunii antice de trei mii de ani, dice domn'a K.

Si noi acesti carturari infumurati, din ale caroru capete ese sciinti'a precum ese vaporulu dintr'unu locomotivu, se nu fimu cunoscutu pâna acuma acestu criteriu eminentu alu originei nóstre? Amu statu de mii de ori langa mamele, sororile nóstre, vecinele si amicele lor, ne-am uitatu la ele cum tiesu, cum lucrá cu aculu si cu undreo'a, dara in scólele straine in care amu fostu infundati dintr'o generatiune in alt'a, nici-unu dascalu nu s'au aflatu, care se ne dica vreodata: formele si figurele lucrute de mamele si sororile vostre, le poteti vedea si pe monumentele antice milenarie.

Dintre reprezentantii actuali ai pressei nóstre romanesci dn. colegu Josifu Vulcanu ne întrecu pe toti cu studiile sale specialii, facute in cele 9 dile câtu stete aici, si publicate in fói'a sa „Familia“, ale carei merite intru propagarea gustului esteticu la romani erau si pâna acuma prea bine cunoscute, éra astadi anume sexulu frumosu are se'i multiámésca pentru prea interesantele informatiuni ce i le dà, anume si in Nr. 65 din 11

sum'a pe câtu imi aducu aminte, de 54.000 fl. m. c. cá fundu si fondatiune, din alu carui venitu anuale se se formeie regulatu burse pentru studentii de nationalitate romanésca, inse numai din Transilvani'a, fara distinctiune dupa confessiuni religióse, inse cu preferintia de tineri descendenti din familii nobili. Acésta conditiune din urma, care in dilele nóstre s'ar parea egoistica, inainte cu 40 de ani isi avea ratiunea sa, din cauza cá pe teritoriu feudale numai nobili aveau dreptu la functiuni publice, la actiuni si representatiuni politice. Simtindu'si venerabilele betranu sanetatea multu alterata, cercà totu ce sciú, pentrucá se castige aprobarea si autenticarea ultimei sale vointie de cátra guvernulu din Clusiu si Cancelari'a transilvana din Vien'a. A fostu inse respinsu de repetite-ori cu cererea sa, spunendu-se verde, cá testamentulu seu se va supune la preinalta confirmare numai sub conditiune, daca'lu va schimbá in punctulu essentialu declarandu, cá bursele formate din fondurile sale se se dea la tineri din Transilvani'a fara nici o distinctiune de nationalitate, romani, unguri, sasi, de ori-ce confessiune. Indesiertu protestá dr. Ramontianu dicúndu intre altele, cá elu isi castigase acelu capitalu in alta tíera, cu labórea sa, intre mii de pericole, si cá fiindu totuodata nobilu, póte face cu averea sa ori-ce'i va placea; cá in fine ungurii si sasi au fonduri multime si averea tieriei pe man'a lor, éra dela romani s'au luatú si câtu au avut; tóte indesiertu, cá-ci gubernu si cancelaria au remasu neinduplicate.

(Va urmá.)

Sept. in care se pune in frunte chiaru si planulu pavilionului si alu arangementulu internu.

Pe câtu e de bogata grup'a industriei, pe atáta sunt de puçinu reprezentate vreo doue din celelalte cincii si acésta numai din nepasarea pecatósa a nóstra, a barbatiloru. Avuseramu cu ce se le inavutimu; amu fostu preste mesura indolenti, nicairi inse mai indolenti cá in Orascia si inpregiuru, in Alb'a-Juli'a si inpregiuru, in Abrudu cu regiunea sa, si mai in totu Banatulu. Barbatii pe cari comitetulu 'ia rogatu de a dreptulu, cá se faca ceva pentru espositiune, isi facura urechi'a tóca. Asia de ex. grup'a artelorú potea se fia de dieceori mai bine reprezentata; inse artistii n'au voitú se'si fáca cunoscuta ónorabil'a lorú adresa. De ce nu? Cá dóra nu s'au temutu si ei de executorii unguresci, cá lelea Irin'a si mam'a buna Marin'a. Spre a proba, cá artistii au avutú cu ce se se produca, vomu da aci unu singuru casu: planurile espuse in pavilionu spre vedere de cátra dn. architectu archidiecepsanu A. Mazzuchi dela Blasiu, naturalisatu si casatoritu aici.

Textulu.

14 planuri de edificia publice si private detailate cu fundamentele (Grundriss), profilele si prospectele lorú, proveidute cu dimensiunile necesarie in 3 grupe planisate si elaborate de Aug. Mazzuchi, architectu archidiecepsanu de Blasiu.

Grup'a I. Tabl'a 1. Biseric'a gr.-or. din Petrisiu langa Zamu. Tabl'a 2. Biseric'a gr.-cath. din Racovitia langa Sibiu. Tabl'a 3. Biseric'a gr.-cath. din Milasiu-mare langa Reginulu-Sasescu. Tabl'a 4. Biseric'a gr.-cath. din Buziesiu langa Dicsö-Szt.-Marton. Tabl'a 5. Biseric'a gr.-cath. cu turnu lateralu.

Grup'a II. Tabl'a 1 & 2. Noulu institutu din Blasiu. Tabl'a 3. Edificiu economicu alu dominiului metropolitanu din Blasiu. Tabl'a 4. Mór'a noua pe Ternav'a-mare a fondului Basilitanu din Blasiu. Tabl'a 5. Mór'a noua pe Ternav'a-mica a escelentiei sale parintelui mitropolitu din Blasiu.

Grup'a III. Tabl'a 1. Una vila cu apartamentu. Tabl'a 2. Una casa preliminarata pentru dlu advocationu Csato din Blasiu cu planterenu. Tabl'a 3. Una casa cu doua apartamente dupa architectura de Svitiera. Tabl'a 4. Una casa cu planterenu etc."

Avemu fórté mare trebuintia de a cultiva artile si din tóte, architectur'a. Au nu vediuramu ce eramu se patímu chiaru acuma cu pavilonulu, cá se tacemu cá nu este anu, in care se nu se intemple desastre teribili, candu cu biserici si alte edificie publice, candu cu case de locuitu.

Dara fia pentru acuma de ajunsu cu criticele.

— Despre concertu si desvelirea monumentulu A. I. Papiu „Familia“ are acestea:

Sér'a la 8 óre (27 Aug.) Reuniunea romana de cantari din Sibiu dete unu concertu in sal'a otelului „Imperatulu romanu“, unde se intruní unu publicu fórté numerosu si distinsu, unele dame purtau costumulu nationalu.

Piesele insirate in programa, publicata in Nr. trecutulu alu fói' noastre, fure executate cu cea mai mare precisiune, si aplause viforóse exprimara in mai multe renduri placerea publicului.

Dn'a An'a Moga incantà si de astadata publiculu cu vocea-i dulce si melodiósa, cu care executá frumós'a „Adelaida“ de Beethoven; domnisiór'a baronesa Elen'a Popu in duetulu cu dl. Dima din „O nópte din Granada“ ni dete o proba nóua de scóla buna ce are; domnisiór'a Mari'a Rosca esclà si de astadata prin vocea-i simpatica; dlu Dima cá cantaretiu si cá conducatoru de choru a fostu intempinatú cu aplause bine meritare, éra dlu Dr. Baiulescu proba cá este unu fórté bunu violonistu.

Trebuie se insemnu aici, cá escelenta nóstra pianista, dn'a Minerv'a Brote a acompaniatu pe pianu cu multa arte unele din piesele cantate.

Chorulu facu mare progresu din tómn'a trecuta, executá bine, pointandu tóte piesele, deosebi inse facura sensatiune: Hora Severinului, Trei cantece poporale de Mendelssohn-Bartholdy si partea ántaia din „Cruciatii“, poema romantica pentru soli si piano de N. W. Gade.

Despre acésta séra prea frumósa asiú potea se scriu multu, dar timpulu nu-mi permite; observu numai, cá publiculu s'a departatu dacéndu cele mai frumóse suveniri si sub impressiunea unei inalte bucurii pentru progresulu ce in arte desvólta societatea romana.

Si cu aceste se terminà program'a dilei prime.

Inaugurarea monumentulu lui Papiu se facu la 11 1/2 óre, asistandu unu publicu numerosu, care

a umplutu totu spatiulu de langa biserica gr.-cath., unde e redicatu monumentulu.

Acesta consiste din o busta, care — dorere nu prea sémena — se inaltia pe o columna dela capetulu mormentulu unde zacu osemintele marelui defunctu. Monumentulu acesta, precum se scie, e facutu pe spesele Academiei Romane. Elu pórtá de cátra mormentu inscriptiunea:

„Alesandru Papiu

Nascutu in 27 Sept. 1827, in Budiu Trans.
Dr. in legi, profesor, juris-consultu, ministr. just.
proc. gen. membru Soc. Acad. Rom.
Mortu in Sibiu la 11/23 1877“.

Éra pe frontispiciulu monumentulu se afla gravate urmatóre cuvinte:

„Pentru meritele literare
Academia Romana i-a pusu
Acestu monumentu!“

Totu Academia tramise pe monu. 'u si o cununa tricolora, cu o banda alba, pe carei córde erau urmatórele inscriptiuni: „Lui Alesandru Papiu“, — pe cealalta: „Academia Romana.“

Academia fu reprezentata la acésta solenitate prin membri sei dnii: Sionu, Baritiu, Babesiu si Romanu, afara de cari asistara si câteva membrii corespondenti. Familia repausatulu inca a fostu reprezentata prin sor'a lui, soçia preotulu Basilíu Popu, preotésa in Bidiu si done nepóte, totu in doliu adancu.

Mormentulu insusi fu inzestratu cu mai multe cununi.

Dupa servitulu divinulu celebratu de protopopulu dlu Joanu Russu, asistatu de mai multi preoti, se servi langa mormentu parastasu, dupa care dlu George Baritiu, rosti in numele Academiei unu discursu bine simtitu, din care scótemu aceste idei:

„Nu este necesaru se ve spunu cine a fostu Alesandru Papiu! Toti scimu cá densulu a esitu din Transilvani'a si a devenitu unulu din cei mai mari ómeni ai Romaniloru. In mijloculu góneloru, inainte cu trei-dieci de ani, densulu s'a esilatu pe sine insusi de buna voie, dar din fericire nu s'a esilatu in locu strainu, ci la frati de ai lui, cari au sciutu se-lu apretiuéseca.

Sciindu ei, cá unu barbatu de talia lui Alesandru Papiu, cu eminentele sale talente cu vast'a sa sciintia, aici nu va ajunge se-si póta realisá dorintiele sublime, cu atátu mai virtosu l'au inbracisiatu, incátu noi l'am vediutu urcatu la cele mai inalte trepte ale vietii publice.

Ve poteti dar imaginá, cá dorerea Academiei cu atátu este mai mare, si de aceea a dispusu cá repausatulu colegu se i se redice aici busta, care se infiga in memoria totororu trecatoriloru suvenirea lui, éra pe noi, patru colegi ai lui, ne-a insarcinatu cá se-i facemu desvelirea monumentulu dupa cum se cuvina unui barbatu de meritele lui.

Amu primitu, inse nu cu bucurie acésta insarcinare, ci pentru cá suntemu datori a face acésta, in vederea laboriósei sale vietii. Nu acestu monumentu inse, ci scriptele i voru conservá memoria.

Condusu de idei si sentimente inalte, doue momente cá niste cólumne de focu in desiertu i luminau in tóta vietia lui.

Unulu a fostu inaintarea-i in sciintie, altulu descoperirea monumenteloru istorice, fara cari nu se póte face istoria romana si nu se póte probá continuitatea siederii nóstre in acésta patrie.

Condusu de ideia prima a mersu dupa revolutiune la Vien'a, unde dinpreuna cu Barnutiú si cu verulu seu Josifu Hodosiú s'a inscrisu la universitate, apoi a luatú diploma de doctoru in Padua, si chiamatu de Grigorie voda s'a dusu in Moldov'a, si mai tardiu dete unu aventu atátu de mare sciintiei juridice.

Alu doile faru alu seu a fostu istoria, si in specialu adunarea documenteloru istorice. Totu crucerulu si l'a sacrificatu elu pentru acestu scopu, dar acesti cruceri se urca la mii de galbeni, cá-ci multe nopti a petrecutu densulu nepotendu dormi pentru insulta ce ni se face, contestandu-ni-se continuitatea siederii nóstre in acésta patrie.

Considerantia acestoru merite a fostu motivulu, care a datu Academiei Romane indemnulu de a-i asiedia acestu monumentu.

Se-i redicamu si noi câte unulu in ánimelú nóstre, si de aici se propagamu meritele lui la fiii si stranepotii nostri!“

Dupa aceste cuvinte, cari stórsera lacrimelú ascultatoriloru, ántaiú membrii Academiei, apoi totu publiculu luà nafura si gustá din coliva.

Si in fine ne departaramu toti, dicéndu-i: Fia-i tierin'a usióra!

Ungaria.

Manevrele cele mari din Ungaria a detera diarielor materialu in abundanta cum si ocaziune de a se fală cu calarimea ungréscă; dara din óra in care se primí scirea, importanta despre convenirea celor 2 imperati la cetatea maritima Danzig, distractiunea cu alergaturi de calareti se prefacu in grija mare. In aceleasi zile dn. Trefort ministru alu cultelor si instructiunei publice, punendu la o parte portfoliulu seu manecă intr'o caletoria de proganda politica prin Ungaria de susu, tinendu discursuri intocma precum facea elu si altii cu sutele pe timpul alegerilor. Din tóte „logos“-urile esc. sale celu tinutu in Jaurinu sémena a fi celu mai departe taiatoriu. Acolo dnulu Trefort spuse ungreniloru curatu, că ruptur'a de către Austria ar fi cea mai mare calamitate national-economica si politica pentru Ungaria, (unu adeveru acesta, pe care si noi ilu sciamu de multu). Mai incolo dn. Trefort afla, că e timpul supremu că reform'a casei magnatiloru se devina fapta complinita curatindu-o de atáti membrii magnati falliti (banerotu) si de alti juni fara nici-o avere, se li se puna unu censu de 3000 până la 5000 (cinci mii) contributiune directa; episcopii se fia membrii că si până acuma, dara prefectii (comites supremi) nu mai au ce se caute in cas'a magnatiloru, se remana la prefecturele loru, se'si védia de lucru; sau daca lasa tóte afacerile numai in grij'a vice-prefectiloru (vicecomites), atunci se se retraga cu totii, se nu traga salariile numai cá sine curae, cá pensiuni mascate. Dnulu Trefort atacă si pe partid'a curutiloru (Kossuthiani extremi) dicundu, că ei cu infuriat'a loru ura asupra nemtiloru si a limbei nemtiesci dau exemplu, invétia si inbarbata pe nationalitatile nemagiare, anume pe croati, pe serbi, pe romani chiaru si pe slovacia din Ungaria superióra, că si acestia se urasca limb'a magiara din totu sufletulu si se o respinga dela sine, precum s'a vediutu in adunările dela Neoplant'a (Neusatz), dela Sibiu si in parte la Turocz-St. Márton. Asia dice dn. Trefort.

Dara nimeni nu face propaganda antimagiara mai minunata si mai durabile, decâtu esc. sa dn. ministru alu finantiloru Juliú Szapáry, cu proiectele sale de contributiuni nóue. Proiectele anteriori, parte votate de către dieta, unele si respinse, ve sunt cunoscute. Acum inse diariile din capital'a Ungariei ne mai surprindu in modu fórte neplacutu inca si cu alte proiecte de spoliatiune, care se dice că sunt redactate in ministeriu, spre a se pune pe més'a dietei îndata-ce se va deschide aceea. Din tóte jafurile celu mai amabile va fi contributiunea pe ferestrii, câte doi (2) florini de fiacare feréstra! In Franci'a se introdusesse acea contributiune afurisita pe lumin'a sórelui, atunci inse locuitorii satelor isi astupara mai tóte ferestriile. Cei cari ati vediutu destule casi scunde, strimte, cu ferestriile numai câtu palm'a, ve poteti face o idee despre starea sanetatiei acelor locuitori. Apoi se ve mai mirati, daca voru incepe si ungrenii se se mute din case in corturi, fara ferestrii.

Una alta contributiune nóua e destinata a fi stórsa érași dela càrciumari (ospetari) restauratori etc., adeca indirecte totu din pungile locuitoriloru. Ei platescu până acuma dare pe castigu, dare de consumu, darea sau taxa ce se dice pentru dreptulu regale, dara se mai platésca, din cauza că si asia prea le cresce burta, dice dn. ministru. Ci că daca este asia, dóra ómenii se voru lasá celu puçinu de beutur'a satanei, numita vinarsu-rachiu.

Intru acestea totu press'a magiara n'are in catra, cauta se o spuna, că migratiunea la Americ'a din Ungaria, la Romani'a din Transilvani'a, cu tóte dificultatile câte se punu la darea de pasportri, nicidecum nu incetédia. In acelasu timpu bandele hotiesci se imultira asia de multu, in càtu acuma nici Transilvani'a nu mai este sigura de ele, precum se póte cunósce si din casurile mai própsete si teribili dela comun'a Manisielu in comit. Clusiuului, unde bietulu jude Teodoru Stanu, batutu de mórte, fu spoliatu de averea sa cea frumósă, apoi dela comun'a Riu-Barbatu in comitat. Hunedórei, unde pe Sig. Balasiu ilu spoliara de o avere in suma de 6400 fl. v. a., 1000 de galbini, 1000 taleri teresiani.

Din rezultatele alegeriloru dietali.

(Urmare si fine).

Romani din acestu cercu cu unanimitate au acceptatu conclusulu adunarii nationale din Sibiu;

deci se credea, că nu va mai fi nici-o alegere, ci aclamatiune.

Inse sasii gubernamentali au candidatatu pe Tamásy Béla, jude la tribunalulu din Sibiu, si cei nationali pe Wilhelm Löw din Mercurea. Asia dara alegerea nu s'a potutu evita.

La 3 óre dupa prandiu alegerea s'a inchiatiu cu rezultatulu, că Tamásy a intrunitu 332 si Löw 4 voturi.

Puçine 4 voturi, inse ponderóse. Inse acuma se analizamu cele 332 voturi. In acestu numeru se cuprindu din sate 95 voturi sasesci, si anume din Cálnicu dintre 34 au votatu 27, din Petrifalau din 26 au votatu 22, din Rátsch din 6 au votatu 3, din Gárbov'a din 21 au votatu 2, din Pianulu inferioru din 8 au votatu 7, din Mercurea din 64 au votatu 39. Totu din cercu au votatu romani din Mercurea pretorele si subjudele regiu (2), apoi judele comunalu din Lomanu, notariulu si judele din Rachit'a, toti 3 romani. Totu din cercu au votatu asia nnumitii straini 8. Asia dara din 157 alegatori sasi ai satelor au votatu 95, éra 62 n'au votatu; din 173 alegatori romani au votatu numai 5, éra 168 n'au votatu.

Deci din satele cerculu din 308 alegatori conscrisi au votatu cu totulu 108 alegatori.

Din orasiulu Sabesiu din 200 alegatori sasi au votatu 180 si 40 straini, deci 220; deci 30 n'au votatu; éra dintre 275 alegatori romani au votatu 6, si anume: pretorele, subjudele reg., doi senatori magistratuali, economulu orasienescu si unu consiliariu in pensiune, adeca totu slujbasi; éra 269 alegatori romani erau ocupati cu sap'a cucurudiului si cositulu fenatiloru.

Deci 108 cu 226 = Tamásy Béla sau 334; éra restulu passivu de 525 este cerculu electoralu alu Sabesiului.

Pentru candidatulu nationalu sasescu Wilhelm Löw s'au datu 2 voturi din Mercurea si 2 voturi din Sabesiu (Joh. Wolff directoru gimnas. si Josef. Roth advoc.). Comisiunea a constatu din romani; alegatorii au fostu sasi, si deputatulu este magiaru. Tablou!

Combinatiunile ulterióre clare, pe bas'a acestoru date le póte face ori-care patriotu nepartinitoriu, care se ocupa si cu acésta ramura a statistice.

Precum se vede dara, din 448 alegatori romani ai cerculu, 437 au observatu cu santienia conclusulu natiunei. Onóre loru! De 3 ori onóre, cu atátu mai virtosu, că ei cu urmarea alegeriloru din alte perióde fusesera aruncati de către ceilalti romani intre desertori sau morti pentru natiune.

Sasii, cari acum 3 ani s'au scãrbitu audindu, că dupa alegerea inchiatiu romanii au mancatu branza si pesce si au beutu 3 buti de vinu, aceiasii sasi in estu anu dupa inchiatiunea alegerei inca au trebuitu se o patia de au mancatu in crisme trei cantarie de salama si cépa si au beutu o bute de rampasiu, inse acuma s'au scãrbitu romanii, pentru că a fostu timpu de postu.

Sasii, cari acum 3 ani s'au infuriatu, că au cadiutu cu candidatulu nationalu Zay, façia de candidatulu romanu gubernamentalu Lyka opositionalu, aceiasii sasi in estu anu s'au bucuratu, că a cadiutu candidatulu nationalu Löw, că le a succesu a dá cu petiorulu in program'a nationala din Brasiovu, si că a reusitu candidatulu magiaru (arménu) ultragubernamentalu Tamásy... — vomu vedea ce atributu vomu fi siliti a'i mai dá.

Asia este rót'a lumii. Dara pentru-ce este in Sabesiu asia?!

Respunsulu ilu vomu comunicá alta-data, la timpu potrivitu, si până atunci continuàm cu crespaturile pe revasiu.

In dio'a s. Joaniu gura-de-auru.

Valeriu.

Pentru tinerimea scolastica si industriana.

Stipendieele câte s'au votatu si se voru dá prin concursu pe a. 1881 dela Asociatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, se voru publicá si pe cale oficiósa, inse numai dupa-ce voru trece prin filier'a comitetului intru o siedintia plenaria.

1. Dóue stipendii à 60 fl. pentru tineri sau tinere, care aru voi se invetie la vreunu institutu industrialu in patria; fl. 120.

2. Unu stipendiu pentru unu studente de agronomia la unu institutu din patria; fl. 60.

3. Dóue stipendii à 70 fl. pentru studenti la scóle reale; fl. 140.

4. Unu stipendiu pentru unu studente la o scóla comerciala; fl. 70.

5. Stipendiu pentru unu studente la vreunu gimnasiu; fl. 70.

6. Stipendiu pentru o eleva dela o scóla pedagogica; fl. 200.

7. Dóue stipendii de câte 100 fl. pentru 2 elevi alesi cu precadere din muntii apuseni ai Transilvaniei spre a invetiá sculptur'a in lemn; fl. 200.

8. Dóue stipendii à 60 fl. pentru 2 juni ascultatori de pedagogie; fl. 120.

9. Unu stipendiu pentru unu gimnasistu din fostulu comitatu Dobéca; fl. 60.

10. Stipendiu pentru unu gimnasistu din fundatiunea N. Marinovicu; fl. 60.

11. Stipendiu pentru unu gimnasistu din fundatiunea Galliana; fl. 60.

12. Ajutoriu pentru unu gimnasistu din fundatiunea E. D. Basiota; fl. 20.

13. Dóue ajutóre pentru meseriasi din fundatiuneu Tofaleana à 20 fl.; fl. 40.

14. Ajutóre pentru invetiacei si sodali dela industri'a mica; fl. 200.

15. Pentru scólele poporane cu destinsa consideratiune a starei scóleloru dela Campeni, aceea de fetitie dela Lapusiulu ungur. si dela Símléulu Selagiului; fl. 500.

16. Stipendiu pentru tineri romani doritori a se perfectaná in vreun'a din artele frumóse, desemnu, sculptura, musica, fotografia; fl. 100.

17. Dóue stipendii à 50 fl. pentru 2 fetitie orfane de tata, sau de ambii parinti; fl. 100.

Asia dara Asociatiunea transilvana a votatu din averea sa si din fondurile date prin testamente in administratiunea sa 21 stipendie (burse) si ajutórie mai merunte scolastice pe anulu 1881/2.

Preste acestea va mai impartí la tineri industriali 200 fl. cá ajutórie la platirea taxelor dela corporatiuni si spre a'si face câte unu vestimentu ori caltiamente, că se nu amble goli. Dara bine se'si insemne parintii sau tutorii acestoru baieti, că precum audimu; acelu ajutoriu nu se va mai dá la nici-unulu, care nu va produce testimoniu scolasticu bunu celu mai puçinu din a patr'a clase primaria (normala) si cu atátu mai bine, daca va fi din vreo clase reale sau gimnasiale inferióra, că-ci membrii Asociatiunei si anume comitetulu seu isi tinu de mare pecatu a cresce meseriasi fara nici-o sciintia teoretica, prostalai, buni numai de proletari; se va pune mare temeiu si pe cunóscerea desemnului liniariu si aritmetica.

Puçine sunt acestea burse si ajutórie in proportiune cu immens'a multime a tinerimeii concurente, dara sunt multe in comparatiune cu trecutulu, pre candu nu éra nici unulu si sunt mult daca nu vomu nitá, că de ex. dela Blasiu inca se placara vreo 18 burse, că totu acolo vreo 200 tineri capata pe fiacare di pane; că pre 50—54 clerici sunt tinuti in Seminaru la cursu de 4 ani cu viptu bunu si cu o parte de inbracamente, locuintia libera; mai departe că din fondurile lui Gozsdu din cele dela Aradu etc. se dau mai multe burse, că si la Beiusiu se dá pane, că in Oradea e seminaru de baiati (unde inse au inceputu a'i magiarisa), că si din fondurile naseudene se dau vreo 16 burse, că si societatea „Transilvani'a“ dá 16 ajutórie de câte 25 fl. la invetiacei de meserii si asia mai de parte.

La bursele de acum ale Asociatiunei transilvane merita se reflectamu, că adunarea generale se interessá astadata si de ajutarea sexulu femeiescu. D-dieu se dea cá se fia int'o óra buna! Cautati la espositiune, puneti man'a pe partea stanga si vedeti daca nu merita ele tóta grija si solicitudea nóstra a barbatiloru. Scriptur'a dice, cá femeia trebuie se fia corón'a barbatului. Asia sé fia mai romane! Dara cá se póta fi corón'a ta, dà'i crescerea demna de tine de ea, de numele natiunei tale, sau nu le mai numi romanu, ci di că esci turcu ori arnautu si ea slava cumparata.

O scurta descriere a tinutului din valea Rocnei si a teritoriului montanu de acolo.

Arduum videtur
res gestas scribere.
Sallustius.

(Urmare si fine.)

Pe timpul candu se lucrau baile dela Rocna, adeca inainte de militarizarea districtului din valea Rocnei, aflamu că pe proprietariulu celu mai mare de bai pe Prunetu si pe Stefanu Porcu — probabilu antecesorulu sau stramosiulu familiei de astadi Porcius, pentrucă Florianu Porcius cavalerulu si vice-capitanulu fostulu districtu alu Naseudulu, pe caudu stud'ia Vien'a portá, dupa cum imi spunea tatalu meu, numele „Porcus“ din care vienesii cá ómeni fideli ce sunt facura „Porcius“, de-óre ce suna cu multa mai frumosa

si ne amintesc că ar fi descendentul celui adevăratului Porcia dela vechii romani.

Fia cum va fi, credu că dnulu vice-capitanu cavalierulu de Porcius, pentru care pastrediu veneratiunea cea mai perfecta, nu'mi va face nici-o imputare, că-ci mi-am permisă această genealogia, de-ôre ce îi servește lui și natiunii romane spre onoare, că unu romanu eră pe acele timpuri proprietariu mare de bai.

Mai târziu s'au incubatu că proprietariu de bai unu asia numitu Deschany din tînutulu cetatiloru hanzene (Hansstädt) și dela acesta a primitu erariulu 3 din 4 parti ale proprietatii montanistice dela Rocn'a.

Teritoriulu din Valea Somesiului, fiindu dupa cum ne dovedesc diplom'a regelui Mat'ia Corvinu, datata din Buda Sabbato primo post octavas sacratissimi corporis Christi Anno 1475 proprietatea universiloru romani din districtulu Valea Rocnei, nu mai incăpe nici-o îndoială, că proprietatile montane aru fi venitu pe alta cale in manile erariului, decâtu pe bas'a unui contractu de emtio venditio, adeca pe temeulu unui dreptu, intru ale carui margini a negociat' eră iertatu ori și caroru persône libere din patri'a noastră, și nicidecum pe acea cale, că sasii dela Bistritia l'aru fi vendutu pe temeulu vre-unui jus dominale, care nu l'au avutu nici-o data.

La acestu respunsu scurtu m'am vedutu ôre-cum silitu prin neghiob'i'a unui corespondente alu diariului „Kelet“ dela Clusiu, care s'a bucinatu in lume prin Nrulu 47 din 27 Februaru an. c. si ne mai voindu a perde timpulu cu elu, vreu a constat' la acestu locu, că dupa militarisarea districtului din Valea Rocnei, comand'a regimentului, care eră si oficiulu administrativu mai inaltu din acelu tînutu, a ruptu cu prop'ia autoritate din teritoriulu apartînetoriu de proprietatea opidului Rocn'a 4951 de juguri patrate si le-a datu erariulu montanu in arenda pentru 240 fl. m. c. la anu, era prin contractulu închiatu la a. 1872 intre comisiunea pentru administrarea fonduriloru scolare si de stipendii si între ministrulu de finantie alu Ungariei, dreptulu de proprietate a teritoriului montanu eră a venitu in man'a acelora, caroru le compete, adeca in man'a romaniloru liberi din Valea Rocnei, dara totusi pe lânga aceea restrictiune, că proprietarii sunt datoru a lasă teritoriulu montanu in folosint'a erariului, pentru o arenda anuala de cîte 25 cr. pentru unu jugeru, si pe această cale erariulu sau ômenii platiti de erariu potu dispune dupa placu de complexulu celu mai frumosu de paduri, pasuni și fenatie, pe lânga tôte că nu are dreptulu de a portă ôre-care negociatori cu lemne.

Ce se atinge de referintiele montanistice-geologice ale acestui tînutu, trebuie se adnotamu, că in dealulu Curatielului, care este unu petioru alu muntelui Ineu, ce se estinde cãtra miédia-dî, se afla cele mai vechi cunice botezate Petru Zapu, Antoniu, Nepomuculu nou, Nepomuculu vechiu, Joanu si Theres'a, cu alu caroru ajutoriu s'au deschisu in timpulu mai nou, cunicele Glück auf, Ferdinand, Mihaiu si Amali'a.

In muntele Craciunelu, care se estinde paralelu cu muntele Curatielu, s'au deschisu cunicele Gregoriu micu si Josifu si pentru a scrutá întregulu baiosu si pentru a estinde campurile de lucrare, s'a deschisu cuniculu Fridericu, ba din ductulu cunicului Amali'a si Zapu s'au descoveritu nesce postati nôue, cari se estindu in sinulu dealuriloru Banesci și dealulu Baitiei si pe această cale s'au asigurat unu teritoriu montanu, care nu se potea exploatá nici într'unu decursu de 30 ani.

Acestu teritoriu montanu cuprinde astadi 1250 metri lungime, 500 metri latime și 180 metri inaltime. Sistemulu de pietrisiu ce vine înainte in acestu teritoriu montanu, constâ in prevalentia din pétra specular (Glimmer), care se transformă in chloritu, cornetu și babitia ori pétra varôsa, strapunsa cu vandatu de puciosă si speculariu plumbosu. Pétr'a specularu este adese ori petrûnă cu porphire, care contine auru argintiu (Goldisch-Silber), dara in cea mai mare parte dâ cuantitatile cele mai mari de plumbu, si din această cauza este fôrte usioru de topitu prin ustrinele întegrite spre acestu scopu, pîntrucă de ex. din 90,000 de centenarie metriche care s'au macinat cu ajutorulu sagiteloru, vulgo steamperi, potu dobèndi 4500 centen. metriche de plumbu, care contine in sine 50 Kg plumbu, 0'07 auru argintosu, care se pôte separá asemenea prin retopire.

Dara cu dobèndirea acestoru metale mai este îpreunatu folosulu invederatu, că in restimpu de unu anu de dile se mai pôte produce pãna la 1800 centenarie metriche de plumbu sau sinmaltiu si plumbu môle, totu din aceea cuantitate de pétra ori miniera înfranta, care se pôte vinde cu cîte 25 fl. v. a. centenariulu metricu, era glasur'a rosie si verde fiindu unu articleu neapertat de lipsa pentru olari, aceea se pôte vinde dupa împrejurari cu 25—26 fl. cent. metr.

Luandu in considerate cuadratur'a veneloru portatôre de metalu, care se considera de demne pentru exploatare și pentru lucrarea minerara in deosebi, dupa cãtu ne-amu potutu informá prin o cercetare fugitiva, ne simtimu îndreptatii a adnotá la acestu locu, că culcusiulu acestoru vene se deosebesc cu totulu de acela alu veneloru portatôre de auru din regiunea muntiloru apuseni dela Rosi'a si Corn'a, pîntrucă pe candu aceste au de regula unu culcusiulu nordu-sudicu și aceste sunt de regula cele mai bogate, era straturile aurôse din revirulu montanu delu Buciumu se aréta de regula in forma platonida, sau dupa terminulu metallurgu de pe la Abrudu-Rosi'a-Buciumu „scaunesce“ dela scaunu, cele dela Rocn'a au unu culcusiulu, ductu sau asiediamentu ostu-nordu vesticu, prin urmare acele se potu aflá si in Moldov'a in regiunea muntelui Tasleu si pe la stremturile Bistritiei arie pe pereulu Rogat'a la Nicadia si Sirn'a, la Breslieni in partea apusena a dealulu Hangou si dealulu Fierului, unde se afla pétra rosietica de fieru, din care se prepara otielulu celu mai bunu si se potu aflá chiaru si in Carpatii nordicidela Maramuresiu.

Statorirea acestei asertiuni se pôte constatá de basata si prin acea împrejurare, că tóta arip'a car-

patiloru care desparte Transilvani'a de Maramuresiu, contine straturile cele mai bogate de metale, care tôte au acelasi culcusiulu, aceea cuadratura că straturile de argintu, plumbu, puciosă, grafitu și puçinu auru din muntii dela Rocn'a.

Nu potu se lasu neamintitu, că totu in regiunile acestoru munti se afla aceea materia de pétra sura varôsa, din care se pôte pregatí cimentulu celu mai eclatantu, prin urmare că patri'a nôstra nu este avisata nici intru această privintia a aduce cimentulu de prin Stiri'a, de cãte ori vrea se întreprinda ôre-cari cladiri hidraulice.

Dara muntele Curmaia posiede o suma imensa de bicasielu albu, care cum amu dice, înpune proprietariului că se'lu întrebuintiedie prin redicarea unei fabrice de sticlaria.

Straturile cele întinse de porfirulu celu mai frumosu ôre nu aru îndemnâ pe iubitorii de progresu, că se se îngrijesca de sculptori escelenti, pîntrucă cu timpu s'ar potea pregatí de aci statuele cele mai elegante, de-ôre ce aceste sunt adese-ori petrûnă cu angitulu celu mai cristalinu, care te face a crede, că in sinulu acestoru munti poti aflá margaritarele cele mai scumpe.

Ar fi de doritu, că ômenii de specialitate se se puna pe studiu si se studiedie si cerce tôte bogatiile acestoru munti, si descriindu' pe fiasce-carele dupa cum merita, se dea fonduriloru de stipendii din districtulu Naseudului baremi aceea reconoscintia, că ei nu au cheltuitu acele parale îndesiurtu.

Atunci fratiloru! voi v'ati facutu numai datoru'a fãcia de umbr'a acelu stramosi, cari v'au lasatu vóue midiolôcele că se poteti studiá, era nôue cei ce amu înbetraniu fara de a fi fostu norocosi a luá parte din acele folóse, iertati-ne că amu potutu face acestu micu tributulu patriei nôstre natale, dupa care mereu oftamu cu poetulu romanu:

De tiér'a mea departe
Impinsu de ventulu greu.
De-a sórtei cruda parte
Me plangu lui Domnedieu.
Placerile cu mine
De feliu nu se 'nvoiescu
Mereu se strigu imi vine:
O tíera te dorescu!

B. Basiota Motiu Dembulu.

La vederea atãtoru acte interesante si chiaru istorice, cãte apparu in afacerile nôstre nationali, ni se cere că se deschidemu abonamentu nou chiaru de acuma pãna la 31 Decembre. Ilu deschidemu prin această cu Nr. 66 pe 4 luni si 13 dile cu 3 fl. v. a. si afara din monarchi'a austro-ungurésca cu 8 franci.

Redactiunea Observatoriului.

Grãu, dupa cualitati	1 hectolitrul fl.	7.50—8.30
Grãu, amestecat	1 „ „	6.30—7.10
Secara	1 „ „	5.—5.30
Papusiuiu	1 „ „	4.90—5.30
Ordii	1 „ „	4.20—4.50
Ovesu	1 „ „	2.40—2.80
Cartofi	1 „ „	2.—2.50

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de auru ungresca	117.95	117.80
I emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalu ung.	90.60	90.25
II emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	108.25	108.—
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumului de feru orient. ung.	95.40	95.—
Împrumutul drumuriloru de feru ung.	133.—	133.—
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamentului	98.—	98.—
Obligatiuni ung. cu clausul'a de sortire	97.50	97.25
Obligatiuni urbariale temesiane	97.25	97.25
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	97.25	97.25
Obligatiuni urbariale transilvane	97.25	97.—
Obligatiuni urbariale croato-slavone	98.—	—
Obligatiuni ung. de rescumperarea diecimei de vinu	94.50	94.75
Datorie de statu austriaca in chartie	76.45	76.60
Datorie de statu in argintu	77.30	77.40
Rent'a de auru austriaca	93.60	93.50
Sorti de statu dela 1860	130.30	131.—
Actiuni de banca austro-ung.	830.—	830.—
Actiuni de banca de creditu ung.	342.50	342.—
Actiuni de creditu aust.	349.50	350.40
Serisuri fonciari ale institutului „Albin'a“ dela Sibiu	—	99.10
Galbini imper.	5.56	5.58
Napoleoniloru	9.35 ^{1/4}	9.35
100 marce nemtesci	57.50	57.40

Obligatiuni rurale din 1880 convertite cu 6%	1. 100.— b.
Împrumutul Oppenheim (Londra) din 1866 cu 8%	„ 108.— „
Obligatiuni dominiile convertite cu 5%	„ 92.— „
— Creditu fonciariu rurale cu 7%	„ 102.50 „
— Creditu fonciariu urbanu cu 7%	„ 100.50 „
Împrumutul municipale ala capitalei din 1875 cu 8%	„ 107.— „
Actiunile caliloru fer. rom. (Berlin) din 1866 cu 5%	„ 64.60 „
Obligatiuni din 1868 cu 6%	„ 102.30 „
Prioritati cu 8%	„ — „
Actiunile banței nat. rom. de 500 franci	„ 1765.— „
Actiunile banței Romani'a din 1869 de 200 franci	„ 410.— „
Daci'a-Romani'a unite de cãte 250, cursulu	„ 460.— „
Rent'a romana din 1875	„ 92 ^{1/2} „

Publicatiune.

Urmatôrele drepturi regale ale corporatiunei fostiloru granitieri Dobreni se voru esarendâ in **24 Septembrie 1881 st. n.** la 8 ôre antemeridiane in calea licitatiunei publice, pe durata de 3 ani începandu din 1 Ianuariu 1882 pãna in 31 Decembre 1884 si anume:

1. Ospetari'a cea mare din piatia cu dreptulu de vendiare de beutur tînatôre de aceea, precum si stringerea tacsei dela cei ce voru voi a vende beuturi in casele loru, cu pretiulu strigarei de 1500 fl. v. a.
2. Mór'a din susu cu 4 petri, cu pretiulu strigarei de 700 fl. v. a.
3. Mór'a din josu cu una pétra cu pretiulu strigarei de 150 fl. v. a.
4. Dreptulu de tãrgu la tãrgurile de tíera si septemana cu pretiulu strigarei de 800 fl. v. a.
5. Bolt'a corporatiunei din piatia, cu pretiulu strigarei de 100 fl. v. a.
6. Faurari'a corporatiunei din piatia, cu pretiulu strigarei de 60 fl. v. a.
7. Macelari'a corporatiunei totu in piatia, cu pretiulu strigarei de 30 fl. v. a.
8. Dreptulu de vendiare de rosoli la tãrgurile de tíera cu pretiulu strigarei de 50 fl. v. a.
9. Dreptulu trecerei cu brodulu, cu cas'a tînatôre de acela dreptulu de crismaritu și locurile de aratura tînatôre de acela.

Doritorii de a licita sunt pofiti a se presenta pre dio'a determinata, avendu fiacare a depune vadiulu de 10% înainte de începerea licitatiunei.

Oferte se primescu numai cele tramise pãna inclusive 23 Septembrie.

Condituniile de licitatiune se potu vedea in fiacare di dela 8—12 ante si dela 2—6 ôre postemeridiane la subserisulu presidiu alu corporatiunei granitariesci.

Dobr'a, in 24 Augustu 1881.

Ludwig Kriszte,
presidente.
Josifu Christe,
not. corp.

(47) 3—3

„ALBIN'A“

institutu de creditu si de economii
in Sibiu

acórda împrumuturi hipotecarie cu anuitati pe 10 si 20 ani. Anuitatea de 100 fiorini este pe 10 ani **7 fl. 36 or.** pe 20 ani **5 fl. 05 cr.;**

deschide credite ficse pre langa sigurantia hipotecara. Aceste se potu folosi întregi ori in parte pe bas'a unei singure intabulari, prin repetirea împrumutului, candu si de cãte-ori ii face respectivulu trebuintia. Interesele sunt **8%** la anu; **escomtăia politică (cambie)** cu trei, in anumite casuri cu dóue subscrieri, pe termine pãna la 6 luni cu 10% interese la anu, era la cambie de prim'a calitate mai cu séma comerciale, cu interese reduse dela **7** pãna la **10%** fara provisiune;

face avansuri, adeca împrumuta pe garantie de efecte publice notate la bursele din Budapest'a, Vien'a si Bucuresci, întru cari sunt si scrisurile fonciari proprie, cum si pe garantia de moneta, pãna la 85% a valôrei cursulu si cu **6%** interese la anu.

Regulamentele speciali pentru fiacare din operatiunile amintite, continendu conditiunile si procedur'a pentru împrumutare, cum si tôte formularele de lipsa in limbile: romana, magiara si germana, se distribuiescu gratuitu la cass'a institutului in Sibiu, in ôrele de birou, cum si pe la agentii institutului din provincia. Asemenea se tramitu acelea la cerere prin posta franco.

Agentii nostrii din tinuturi primescu a mijloci împrumuturi in tôte operatiunile de mai susu.

Sibiu, 1 Septembrie 1881.

(49) 1—4

Directiunea institutului.

„ALBIN'A“
institutu de creditu si de economii.

In sensulu §§. 107 si 108 ai statuteloru societatii nôstre, prim'a tragere la sorti publica a scrisuriloru fonciari ale institutului nostru, anume a seriei I din anulu 1880, va avea locu in **18 Septembrie c. n. a. c.** înainte de amèdi la 10 ôre in biroulu institutului (Sibiu, strad'a Baier Nr. 1) in presentia unui notariu publicu.

Sibiu, 9 Septembrie 1881.

(50) 1—2

Directiunea.

Editoru si redactoru responsabile: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Krafft.**